

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 10/03

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 10. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. J., bytom H., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária, H., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1181/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1181/94 porušil právo Ing. J. J., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1181/94 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. J. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom jednostotísíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Humennom povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 22. januára 2003 č. k. I. ÚS 10/03-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť Ing. J. J., bytom H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária, H. (ďalej len „právny zástupca“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Humennom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1181/94 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

1.1 Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 24. júna 1994 podal návrh na ochranu osobnosti, ktorý sa po odstúpení Krajským súdom v Košiciach vedie na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 1181/94 a o ktorom do dnešného dňa nebolo v dôsledku nekonania rozhodnuté. Sťažovateľ uviedol, že nekonaním okresného súdu bolo „v podstate a v dôsledkoch zabránené trvalo a v aktuálnej dobe očistiť moje meno, občiansku a profesionálnu česť vo verejnosti a v podnikateľských kruhoch so závažnými sociálnymi a psychickými dopadmi nielen na mňa, ale aj na celú moju rodinu“. Sťažovateľ v sťažnosti, ku ktorej pripojil na vec sa vzťahujúce listinné dôkazy, označil obdobia, v ktorých podľa jeho názoru došlo k priet'ahom.

1.2 Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva žiadal priznať „finančné zadosťučinenie vo výške 210 miliónov slovenských korún“. Náhradu trov konania neuplatnil.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho podpredsedníčkou JUDr. A. L., vyjadreniami zo 14. februára 2003 a 2. apríla 2003 a právny zástupca sťažovateľa vyjadrením zo 14. marca 2003.

3. Ústavný súd v súlade s ustanovením § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde požiadal účastníkov konania o vyjadrenie ku konaniu ústneho pojednávania v predmetnej veci. Zatiaľ čo okresný súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci, právny zástupca sťažovateľa s tým nesúhlasil.

Pretože s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci súhlasil len jeden z účastníkov, ústavný súd ho nariadil bez ohľadu na to, či s ohľadom na okolnosti danej veci, predmet konania a stanoviská účastníkov k nemu možno „očakávať ďalšie objasnenie vecí“. V tejto súvislosti však poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

4. Ústne pojednávanie sa konalo len za účasti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu 10. februára 2004, keď zástupca okresného súdu sa na pojednávanie nedostavil.

II.

Na základe vyjadrení účastníkov konania a obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 1181/94 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 28. októbra 1994 bola okresnému súdu postúpená žaloba sťažovateľa o zaplatenie 3 000 000 Sk nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) proti mestu Humenné (ďalej len „žalované mesto“), ktorú podal 27. júna 1994 Krajskému súdu v Košiciach, ktorý následne uznesením č. k. 20 C 22/94-45 z 26. septembra 1994 rozhodol o svojej nepríslušnosti a o postúpení veci okresnému súdu, pretože „Nárok uplatnený žalobcom je nárokom na ochranu osobnosti upraveným v ust. §§ 11 až 16 OZ (...)“.

2. V reakcii na doručení výzvu okresného súdu z 10. novembra 1994, aby zaplatil súdny poplatok za žalobu vo výške 122 000 Sk, sťažovateľ 30. novembra 1994 požiadal okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov. Následne okresnému súdu podal príslušné potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch z 1. júna 1995. Dňa 14. júla 1995 podal návrh na dokazovanie a 19. decembra 1995 požiadal okresný súd „o začatie konania“.

3. Okresný súd uznesením z 11. júna 1996 rozhodol o prerušení konania vo veci „do právoplatného vybavenia vecí tunajšieho súdu vedených pod číslami 10 C 519/95, 10 C 572/94, 10 C 759/94 a 10 C ?? Ing. J. J. proti Technickým službám mesta Humenné“ (ďalej len „organizácia technické služby“) „o peňažné plnenie na osobnom ohodnotení, podieloch na hospodárskych výsledkoch a na hmotnej zainteresovanosti vedúcich pracovníkov“. Toto uznesenie, ktorého písomné vyhotovenie bolo doručené sťažovateľovi 18. júna 1996, nadobudlo právoplatnosť 3. júla 1996.

4. Sťažovateľ doručil 13. októbra 1997 okresnému súdu podanie označené ako „Zabezpečenie dôkazu k č. k. 10 C 1181/94 – návrh“, ktoré je v spise založené na č. 1. 68. Zabezpečenie dôkazov sa týkalo „kópií všetkých príkazov riaditeľa z obdobia marec až jún

1991“, o ktoré sťažovateľ žiadal organizáciu technické služby. Podľa „záznamu“ z 15. októbra 1997, ktorý urobil v spise konajúci sudca (č. 1. 70) „V tomto konaní budem pokračovať po právoplatnom vybavení veci 10 C 519/95, čo je určená na T 28. 10. 97, až potom sa rozhodne o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov a bude žalobca vyzvaný, aby jednotlivé vety v textoch (urážajúcich) očísloval a v návrhu doplnenom uviedol, ktoré vety sú zásahom do práv na ochranu osobnosti. Až potom uvážim list č. 1. 68“.

5. Okresný súd listami zo 4. mája 1998 požiadal jednak organizáciu technické služby, aby okresnému súdu zaslala „všetky príkazy riaditeľa Ing. J. za čas marec až jún 1991“, a jednak sťažovateľa, aby sa dostavil na okresný súd (bez určenia konkrétneho termínu) „za účelom zistenia podkladov pre rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov“ a aby doniesol so sebou „prípadné potvrdenia“ o majetkových a zárobkových pomeroch „za obdobie pred 27. 6. 1994“.

6. Podľa zápisnice okresného súdu z 20. mája 1998 sa sťažovateľ v ten deň dostavil na okresný súd na jeho výzvu zo 4. mája 1998 a vyjadril sa k dopytovaným skutočnostiam. Organizácia technické služby odpovedala na výzvu okresného súdu z rovnakého dňa listom z 18. mája 1998 tak, že „uvedené doklady nearchivujeme“.

7. Uznesením okresného súdu z 1. júna 1998 (č. 1. 79) bol sťažovateľ oslobodený „od tej časti súdnych poplatkov, ktorá je daná percentuálnou sadzbou“ (z výšky uplatnenej nemajetkovej ujmy), a vo zvyšku, t. j. „aby bol oslobodený od súdnych poplatkov vo výške 2 000,- Sk“, sa jeho žiadosť zamietla. V odôvodnení tohto uznesenia, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 4. júna 1998, okresný súd o. i. uviedol, že „V tejto veci ide o skutkový stav, keď žalobca bol vo funkcii riaditeľa Technických služieb Humenné od 18. 6. 1990, keď do tejto funkcie bol ustanovený ešte pôvodným MsNV v Humennom. Opatrením žalovaného bol z tejto funkcie odvolaný 19. 6. 1991, keď predtým bola vykonaná ekonomická previerka v jeho podniku. O tomto odvolaní z funkcie bolo v súdnom konaní rozhodnuté, že je neplatné. V súvislosti s tým bolo vedených na tunajšom súde zo strany žalobcu niekoľko aktívnych a aj pasívnych sporov. Žalobca mal úspech, ale aj neúspech. Keď sa to všetko dialo, o žalobcovi na rôznych miestach sa všeličo prednieslo

a napísalo. Žalobca teraz vedie spor o určenie, že ide o zásah do jeho osobností a domáha sa náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú ustálil na 3 mil. Sk“.

8. Uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 296/98-84 zo 14. augusta 1998 bolo odmietnuté odvolanie žalovaného mesta z dôvodu, že na podanie odvolania proti uzneseniu okresného súdu o oslobodení sťažovateľa od súdnych poplatkov nie je oprávnené (sťažovateľ proti zamietajúcej časti uznesenia odvolanie nepodal). Toto uznesenie bolo doručené obom účastníkom 11. novembra 1998 po tom, ako ho krajský súd okresnému súdu doručil 5. novembra 1998. Sťažovateľ 11. novembra 1998 zaplatil súdny poplatok v sume 2 000 Sk.

9. Konajúci sudca urobil v spise 29. januára 1999 záznam, podľa ktorého «Pod číslom 10 C 1421/98 sa vedie konanie, ktoré by malo význam pre všetky „J.“ už vybavené spory». Následne v ten istý deň dal úpravu súdnej kancelárii na to, aby vyznačila, že „tento spis so všetkým, čo v ňom je, je pripojený k č. 10 C 1421/98“.

10. Sťažovateľ 17. augusta 1999 doručil okresnému súdu „žiadosť o vytýčenie termínu pojednávania vo veci č. k. 10 C 1181/94 – na ochranu osobností“, ktorú odôvodnil tým, že „zákonom stanovená lehota (1 rok) na vynesenie rozsudku už uplynula“ a že „ďalšie omeškávanie pociťujem ako danie prechodu svojvoľnému a nezákonnému konaniu žalovaného bez mojej minim. morálnej satisfakcie“.

11. Okresný súd 8. októbra 1999 nariadil pojednávanie na 4. november 1999, na ktoré predvolal sťažovateľa a zástupcu žalovaného mesta. Dňa 15. októbra 1999 sťažovateľ doručil okresnému súdu písomnú žiadosť o predvolanie svedkov (JUDr. I. D. a J. O.) na pojednávanie 4. novembra 1999 s odôvodnením, že „výpoveď uvedených svedkýň má zásadný vplyv na konečné rozhodnutie vo veci“. Podľa vyznačenia konajúci sudca túto žiadosť „videl“ ešte v ten istý deň (pozri záznam v spise na č. l. 90). Pojednávanie, na ktorom sa predsedajúci sudca pokúsil „o zmier“ medzi sťažovateľom a právnym zástupcom žalovaného mesta, bolo odročené na neurčito, keď sa zástupcovi žalovaného uložilo „urobiť prejav na iné, než meritórne rozhodnutie súdu v tejto veci po dojednaní účastníkov s tým, že

žalobca by potom reagoval možno späťvzatím žaloby. Aj žalovaný môže prísť s iniciatívou, ako skoncipovať satisfakciu verejne publikovanú a ako vymedziť nemajetkovú ujmu v peniazoch“. Zároveň sa v uznesení určila lehota do 31. decembra 1999 s tým, že „Potom súd bude reagovať ďalšími úkonmi, smerujúcimi k príprave pojednávania“.

12. Žalované mesto 11. januára 2000 doručilo okresnému súdu podanie, ktorým oznámilo, že „Predmet tohto sporu bol prejednaný vo vedení Mesta Humenné s výstupom, že sa jedná o klasický pracovno-právny spor, ktorý Mesto Humenné považuje za ukončený. O takomto závere svedčia aj viaceré súdne rozhodnutia vydané v tejto veci, ktoré sú súdu známe. Z uvedeného dôvodu, nepovažujeme za potrebné robiť zo strany mesta zmierovacie konanie. K meritu sporu uvádzame, že trváme na našich doterajších prednesoch, navrhujeme pokračovať v súdnom konaní, a následne po vykonanom dokazovaní a zhodnotení celej veci podanú žalobu zamietnuť v celom rozsahu“.

13. Okresný súd 11. apríla 2000 poslal Krajskej prokuratúre v Prešove (ďalej len „krajská prokuratúra“) na jej žiadosť spisy sp. zn. 10 C 785/93 a sp. zn. 10 C 759/92 a v sprievodnom liste konajúceho sudcu uviedol, že „Tieto spisy boli pripravené s mnohými ďalšími spismi na určenie pojednávania vo veci našej 10 C 1181/94 (...) o náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu ochrany osobnosti. Žiadame tieto spisy nám vrátiť v najkratšej možnej dobe, aby priesťah v našej veci nebol dlhý“. Konajúci sudca zároveň dal pre súdnu kanceláriu pokyn: „Náš spis 10 C 1181/94 s ďalším kompletom daj na kal. 30 dní“ (č. l. 99). V spise ďalej nasledujú viaceré „záznamy“ o tom, či sa zapožičané spisy z krajskej prokuratúry vrátili. Takto sa 23. mája 2000, 30. septembra 2000 a 10. novembra 2000 konštatovalo, že označené „spisy nie sú vrátené“ (č. l. 99 – 100).

14. Opatrením z 9. mája 2001 predseda okresného súdu s ohľadom na odchod konajúceho sudcu do dôchodku pridelil túto vec na ďalšie konanie sudkyňi okresného súdu (č. l. 101).

15. Konajúca sudkyňa 29. januára 2003 (č. l. 102) nariadila pojednávanie na 14. február 2003, na ktoré predvolala sťažovateľa a žalované mesto. Podaním

z 12. februára 2003 požiadalo žalované mesto o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní (z dôvodu kolízie s inými pojednávaniami) a o odročenie pojednávania na iný vhodný termín. Sťažovateľ podaním z 11. februára 2003 vzniesol „námietku predpojatosti“ voči konajúcej sudkyňi okresného súdu (JUDr. J. K.). Nariadené pojednávanie, ktorého sa zúčastnil len sťažovateľ, bolo po doplnení dôvodov námietky zaujatosti odročené na neurčito „s tým, že bude rozhodnuté o námietke zaujatosti sudkyne“. Konajúca sudkyňa sa k tejto námietke písomne vyjadrila 14. februára 2003 (č. l. 145) a 11. marca 2003 bol spis predložený na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý o vznesenej námietke rozhodol uznesením č. k. 1 NcC 11/03-148 z 27. marca 2003 tak, že namietaná sudkyňa „nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania“ predmetnej veci. Krajský súd uviedol, že „(...) otázka o zotrvaní žalobcu na podanej žalobe smerovala iba k zisteniu, či v danej veci netreba zastaviť konanie. Ani sám žalobca nevyklučuje možnosť, že daná otázka nevyjadrovala negatívny postoj sudkyne k jeho osobe. (...) Len subjektívny pocit účastníka konania o negatívnom význame jej otázky je z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia na vylúčenie sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci nepostačujúce“. Toto uznesenie bolo doručené účastníkom konania 17. apríla 2003 po tom, ako bol spis okresnému súdu vrátený 9. apríla 2003.

16. Pojednávanie nariadené na 5. jún 2003 bolo zo „zdravotných dôvodov“ odročené na neurčito na písomnú žiadosť sťažovateľa, ktorý uviedol, že je práceneschopný. V uznesení okresný súd uviedol, že „po ukončení PN žalobcu bude určený vo veci TP“.

17. Dňa 23. júna 2003 sťažovateľ doručil okresnému súdu podanie („žiadosť o prerušenie konania, zaslanie potvrdenia o ukončení PN“), v ktorom s odvolaním sa na § 109 ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) požiadal o prerušenie konania v predmetnej veci z dôvodu, že „mám v úmysle do konca roku byť mimo územia Slovenskej republiky z dôvodu zárobkovej činnosti“. Zároveň v prílohe zaslal „fotokópiu ukončenia mojej práceneschopnosti v čase od 15. 05. 2003 do 17. 06. 2003“.

18. Okresný súd listom z 15. augusta 2003 vyzval sťažovateľa, aby zaslal „dôkaz o tom, že odchádzate do zahraničia, na akú dlhú dobu, kam a za akým účelom“. Zároveň ho

okresný súd upozornil na to, že „Na základe toho súd zväži, či ide o prekážku trvalejšej povahy, pre ktorú sa nemôžete zúčastniť pojednávanií a v takom prípade môže byť konanie vo veci prerušené“. Sťažovateľ na túto výzvu odpovedal listom z 21. augusta 2003 tak, že „môj úmysel opustiť územie Slovenskej republiky do konca roku 2003 za účelom zárobkovej činnosti už nie je aktuálny, nakoľko o tejto mojej žiadosti sa nerozhodlo v aktuálnom čase“.

19. Pojednávanie nariadené na 28. október 2003 bolo po vyjadreniach žalobcu a právneho zástupcu žalovaného mesta odročené na neurčito z dôvodu, že „budú prešetrené majet. pomery žalobcu kvôli rozhodnutiu, či sa mu odníme alebo nie priznané oslobodenie od platenia SP“. Na takéto prešetrenie podal na pojednávaní návrh zástupca žalovaného mesta, pretože od priznania „mohlo dôjsť k podstatným zmenám a v podstate prvé pojednávanie vo veci ešte ani nezačalo“. Zároveň v ten istý deň konajúca sudkyňa spísala so sťažovateľom zápisnicu (č. l. 175) a následne urobila dopyt na zamestnávateľa manželky sťažovateľa (č. l. 177). Oznámenie o tom došlo okresnému súdu 5. novembra 2003.

20. Okresný súd 9. januára 2004 nariadil pojednávanie na 19. február 2004.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1181/94, ktorého predmetom je prejednanie a rozhodnutie v občianskoprávnej veci, došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2.1 Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení zo 14. februára 2003 k priebehu konania o. i. uviedla, že „Dňa 2. 1. 1996 si sudca Dr. R. urobil do spisu záznam, z ktorého je zrejmé, že v období podania žaloby Ing. J. viedol na OS Humenné viacero sporov a podľa Dr. R. tieto spory súviseli so žalobou o ochranu osobnosti, čo dokumentuje aj ním vydané uznesenie zo dňa 11. 6. 1996, ktorým konanie vo veci prerušil do

právoplatného vybavenia veci OS Humenné vedené pod sp. zn. 10 C 519/95, 10 C 572/94, 10 C 759/94 a iné. Všetky tieto veci boli prejednávané v senáte Dr. R.. (...) Dňa 5. 9. 2001 predseda OS Humenné prideliť vec opatrením na ďalšie konanie sudkyňi JUDr. J. K. spolu s ďalšími vecami zo senátu Dr. R. v súvislosti s jeho odchodom do starobného dôchodku v apríli 2001. Je pravda, že sudkyňa vytýčila pojednávanie vo veci až 14. 2. 2003 po naštudovaní a žalobca jej hneď na pojednávaní vzniesol námietku predpojatosti (...). Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že žalobca viedol na OS Humenné viacero sporov pracovnoprávneho charakteru a práve v súvislosti s vykonávaním jeho pracovnej činnosti malo dôjsť do zásahu jeho osobnosti. Všetky spory boli sústredené v senáte 10 C Dr. R., ktorý o nich mal najlepší prehľad a domnievam sa, že prerušenie konania vo veci ochrany osobnosti podľa §-u 109 ods. 2 O. s. p. považoval za nutné. Z tohto pohľadu nemožno vyvodiť záver, že sudca bol bezdôvodne nečinný a rovnako nemožno vyhodnotiť nečinnosť JUDr. K. v tejto veci od 9. 5. 2001 doposiaľ, lebo mimo občianskoprávnych vecí, ktoré vybavuje v priebehu rokov 2001 a 2002 jej boli do senátu pridelené veci Dr. R. v súvislosti s jeho odchodom do starobného dôchodku a veci JUDr. P. v súvislosti s jeho disciplinárnym konaním. Z týchto dôvodov považujem sťažnosť žalobcu za neopodstatnenú“.

2.2 V replike (vyjadrenie z 2. apríla 2003) na vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa dodala, že „Trváme na písomnom podaní zo dňa 14. 2. 2003 v celom rozsahu. (...) ide o subjektívne hodnotenie sťažovateľa na prácu sudcu, v ktorého senáte sa v jednom časovom období prejednávali viaceré spory sťažovateľa a ktoré aj podľa názoru OS Humenné vzájomne súviseli. Sudca to počas konania a aj v spise záznamom konštatuje a procesným nedostatkom bolo to, že konanie o ochranu osobnosti neprerušil v súlade s ust. § 109 ods. 2 písm. c) O. s. p. (...).“

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vo vyjadrení zo 14. marca 2003 okrem vyznačenia prehľadu časových úsekov nekonania okresného súdu uviedol, že „Po preštudovaní vyjadrenia okresného súdu konštatujem, že sa jedná o účelovo štylizované stanovisko k sťažnosti Ing. J. J. (...) pre porušenie jeho základného práva, ktorom nie sú uvedené – sú zamlčané právne relevantné skutočnosti vzťahujúce sa na nečinnosť okresného súdu vo veci č. k. 10 C 1181/94 a ktoré svedčia o zhruba 6 (...) ročnom zbytočnom (len ku

dnešnému dňu) zbytočného priet'ahu vo veci ochrany osobnosti môjho klienta výhradne spôsobeného nečinnosťou okresného súdu. Uvedená nečinnosť okresného súdu je očividná a v protiklade s aktívnym prístupom môjho klienta, ktorý bol nútený podotýkam 5 (päťkrát) písomne žiadať okresný súd o vytýčenie termínu pojednávania-konania vo veci vzťahujúcej sa na ochranu osobnosti ako aj na veci súvisiace. Tieto písomné žiadosti boli zaevidované na podateľni okresného súdu dňa 19. 4. 1995, 15. 12. 1995, 10. 11. 1996, 5. 1. 1998, 18. 8. 1999. (...) môj klient (...) bol nútený nekonaním okresného súdu v jeho veci na ochranu osobnosti zaslať dňa 10. septembra 2001 sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva (...) V súčasnosti je konanie na tomto súde prerušené do ukončenia konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (...) Je nepochybne zrejmé, že okresný súd vôbec nebral do úvahy ust. § 200i, odst. 4 O. s. p., lebo aj súvisiace veci s vecou ochrany osobnosti môjho klienta mal riešiť promptne a nakoľko sa jednalo o podľa môjho názoru nie právne zložité veci súvisiace, ktoré boli pracovnoprávneho charakteru, mohli sa právoplatne skončiť v priebehu 1 (...) roka od podania žaloby na súd a nie dokonca 3 (...) roky. (...) mal tieto veci riešiť v nadväznosti na prioritu veci na ochranu osobnosti, čo však neurobil. Ku dnešnému dňu nebolo rozhodnuté o veci a nie je ani predpoklad, že zo strany okresného súdu bude vydané v tejto veci spravodlivé rozhodnutie ako to stanovuje článok 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (...)“.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

5.1 Predmetom sťažnosti je z hľadiska označeného článku ústavy postup okresného súdu v konaní vo veci ochrany osobnosti sťažovateľa podľa § 11 a nasl. Občianskeho

zákonníka. Ústavný súd uznáva určitú zložitost' posudzovanej veci, a to najmä s ohľadom na jej (do určitej miery) súvis s inými prebiehajúcimi súdnymi konaniami (pozri bod 3 časti II nálezu).

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uznesenie okresného súdu z 11. júna 1996 o prerušení konania nadobudlo právoplatnosť 3. júla 1996, keď sťažovateľ proti nemu nepodal odvolanie. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu, tak ako je to v prípade prerušenia konania, neposudzuje v zásade ako zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02). Ak sťažovateľ nevyužil dostupné a účinné právne prostriedky proti uzneseniu súdu o prerušení konania, ku ktorému došlo postupom predvídaným v Občianskom súdnom poriadku, nemôže teraz v tomto konaní pred ústavným súdom napádať dôsledky tohto prerušenia konania ako „zbytočné priet'ahy“ vyvolané nečinnosťou súdu.

Tento faktor (prerušenie konania) však sám osebe nemôže ospravedlniť celkovú dĺžku konania, pretože táto prekážka konania evidentne trvala najdlhšie do 4. mája 1998, keď okresný súd urobil procesné úkony (pozri body 5 až 7 časti II nálezu), ktoré treba považovať v okolnostiach veci za pokračovanie v konaní (§ 111 ods. 2 OSP).

Ústavný súd k tomu dodáva, že nič zo spisu už nenasvedčuje tomu, že aj v ďalšom štádiu konania bolo konanie prerušené, resp. že vzhľadom na „existujúci“ dôvod malo byť konanie znova prerušené, tak ako to naznačila zástupkyňa okresného súdu. Ak tým dôvodom malo byť zaslanie súvisiacich spisov krajskej prokuratúre, ústavný súd by takýto dôvod v okolnostiach danej veci nemohol považovať za ospravedlnenú prekážku v postupe okresného súdu ani v prípade formálneho rozhodnutia okresného súdu (proti ktorému by mali navyše účastníci konania aj riadny opravný prostriedok) o prerušení konania podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP (mutatis mutandis I. ÚS 75/03).

5.2 Výsledok konania vo veci ochrany osobnosti má osobitný význam pre jeho navrhovateľa (v tomto prípade sťažovateľa), pretože sa priamo týka jeho osobného statusu

a táto povaha veci si preto vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu, čo okrem iného znamená, že má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (I. ÚS 54/03, II. ÚS 152/02, porovnaj aj rozsudok EŠLP Číž v. Slovenská republika zo 14. októbra 2003, § 70).

5.3 Ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré boli spôsobené postupom okresného súdu.

Prvým priet'ahom bolo obdobie nečinnosti okresného súdu od 12. novembra 1998, keď s'ťažovateľ zaplatil požadovaný súdny poplatok, do 8. októbra 1999, keď okresný súd nariadil pojednávanie ako vôbec prvý úkon, ktorý je možné v danej veci po piatich rokoch od začatia konania považovať z hľadiska naplnenia účelu konania za relevantný (na pojednávaní bol vykonaný pokus o zmier medzi účastníkmi konania), t. j. priet'ah počas desiatich mesiacov (pozri body 8 a 11 časti II nálezu).

Za ďalší priet'ah bolo potrebné považovať obdobie od 12. januára 2000, keď žalované mesto oznámilo skutočnosti, pre ktoré zmier považuje za nemožný, do 29. januára 2003, keď bolo nariadené ďalšie pojednávanie, t. j. počas troch rokov (pozri body 12 a 15 časti II nálezu).

Vzhľadom na význam predmetu sporu pre s'ťažovateľa, tak ako to bolo uvedené vyššie, tieto priet'ahy nebolo možné ospravedlniť skutočnosťami (zaslaním súvisiacich spisov krajskej prokuratúre, veľkým počtom vybavovaných vecí v nadväznosti na nedostatočné personálne obsadenie súdu), ktoré vo vyjadrení uviedla zástupkyňa okresného súdu (I. ÚS 54/03).

5.4 K tomu ústavný súd konštatuje, že okresný súd namiesto toho, aby po deviatich rokoch trvania súdneho konania pristúpil k meritórnemu prejednaniu vecí a rozhodnutiu o predmete podanej žaloby o ochranu osobnosti, sa zaoberá návrhom žalovaného mesta

na prípadné odňatie sťažovateľovi priznaného oslobodenia od súdneho poplatku (pozri bod 19 časti II nález), čo je návrh, ktorý okrem toho, že netvorí prekážku meritórnemu prejednaniu veci, je zjavne vyjadrením snahy protistrany sťažovateľa o ďalšie oddialenie meritórneho prejednania a rozhodnutia veci. V súlade so zásadou *iura novit curia* si totiž okresný súd musí byť vedomý účinkov svojho postupu aj z toho hľadiska, že zdĺhavosť konania v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (*mutatis mutandis* I. ÚS 66/03).

5.5 Pretože ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, na základe ktorých by namietaný priet'ah bolo možné pripísať zložitosti veci, správaniu sťažovateľa alebo iným okolnostiam nachádzajúcim sa mimo dispozičnej sféry okresného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že uvedené priet'ahy boli spôsobené postupom okresného súdu. Zistenú nečinnosť po dobu 3 rokov a desiatich mesiacov, ktorá sa podľa názoru ústavného súdu v rozhodujúcej miere podieľala na zistenej dĺžke konania, ústavný súd preto považoval za zbytočný priet'ah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

5.6 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

6. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

7. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške „210 miliónov slovenských korún“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 5.1 až 5.5 tejto časti) považuje za primerané vo výške 100 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2004